

PSZCZELARZ

1. Informacje ogólne o zawodzie

Głównym zadaniem pszczelarza jest organizacja i prowadzenie produkcji pszczelarskiej. Pszczelarz samodzielnie ustala miejsce na pasiek, kupuje lub własnoręcznie buduje ule i sprzęt niezbędny do ich oporządzenia. Poprawia bazę miododajną poprzez sadzenie gatunków roślin niezbędnych dla pszczół, wiosną poszerza gniazda, latem ocenia ule, aby nie doprowadzić do wymarcia robotnic i stopienia wosku w ulach. Kontroluje obloty pszczół w trakcie całego sezonu, ocenia stan i siły roju, aby zapobiec lub zaradzić różnego rodzaju chorobom i zagrożeniom. Po sezonie miodobrania przygotowuje pasiek do zimowania, ociepla ule, dokarmia pszczoły, konserwuje i reperuje ule oraz sprzęt pszczelarski. Oprócz tego pszczelarz pozyskuje miód, mleczko pszczele, wytapia wosk i produkuje różnego rodzaju artykuły miodopochodne.

Praca pszczelarza odbywa się głównie na wolnym powietrzu. Niektóre czynności związane z konserwacją pasieki czy sprzętu, a także przeróbki produktów pszczelich, są wykonywane w pomieszczeniach gospodarczych.

Zazwyczaj pszczelarz pracuje w swoim gospodarstwie, ale może być także zatrudniony jako pracownik większego gospodarstwa pasiecznego. Zwykle pracuje 8 godzin dziennie, praca jednak ma charakter zmienny, uzależniony od sezonowości prac w pasiece, może więc się odbywać w weekendy oraz w systemie zmianowym. Pszczelarz pracuje w godzinach dziennych. W przypadku samozatrudnienia pszczelarz samodzielnie ustala dni i godziny pracy.

Praca pszczelarza jest nadzorowana przez sanepid, a w przypadku pszczelarzy zatrudnionych w gospodarstwach – także przez bezpośredniego przełożonego. W pracy pszczelarza dominują czynności zrutowizowane.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Najczęściej pszczelarz pracuje indywidualnie, w większych gospodarstwach może współpracować z innymi pracownikami, mieści też kontakt z klientami – odbiorcami produktów pszczelich.

Pszczelarz jest narażony na stały kontakt z pszczołami, w związku z tym czynnikiem uciążliwym i stanowiącym pewne zagrożenie skutecznego ukłucia i ewentualne alergiczne działanie pszczelego jadu. Do chorób zawodowych zalicza się także zatrucie.

2. Wymagania

W zawodzie pszczelarza ważna jest zręczność rąk i palców, koordynacja wzrokowo-ruchowa, zmysł równowagi oraz dotyku. Poza tym niezwykle istotny jest również zmysł smaku i dobre powonienie pozwalające oceniać wartość pszczelich produktów.

W związku z tym, że pszczelarz samodzielnie konserwuje pasiek, a także posługuje się narzędziami, przydatne są zdolności techniczne oraz dobry wzrok.

Pszczelarz powinien cechować się cierpliwością, starannością i dokładnością, przydatne są zdolności organizacyjne, samodyscyplina i umiejętność samodzielnej pracy, a także umiejętność koncentracji i podzielności uwagi.

Pomocne jest zainteresowanie biologią, fizyką i chemią – ułatwia to zrozumienie życia i zwyczajów pszczoł, ich zagrożenia, a także przeróbkę produktów pszczelich.

Z uwagi na pracę w ciemnym ruchu bardzo przydatna jest dobra ogólna wydolność fizyczna.

3. Czynniki utrudniające zatrudnienie w zawodzie

Czynnikiem utrudniającym pracę w zawodzie pszczelarza są zaburzenia niewielkiego stopnia sprawności kości i mięśni, w szczególności w zakresie

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

znacznie cię palców i ręk, ze względu na fakt, że praca ta wiąże się z wykonywaniem zadań wymagających precyzji. Utrudnieniem są te wady i dysfunkcje narządu wzroku, niedające się korygować szklami optycznymi lub soczewkami kontaktowymi, zaburzenia dotyczące rozróżniania barw, widzenia stereoskopowego, prawidłowego pola widzenia, koordynacji wzrokowo-ruchowej, zmysłu równowagi, zmysłu dotyku oraz węchu i smaku oraz niewielkiego i znacznego stopnia dysfunkcji kończyn dolnych.

Bezwzględnym przeciwwskazaniem do wykonywania zawodu pszczelarza jest alergia na jad pszczoły. Absolutnym przeciwwskazaniem jest również nosicielstwo chorób zakaźnych.

4. Możliwość zatrudnienia w zawodzie osób z niepełnosprawnościami

4.1. Osoby z dysfunkcją narządu ruchu

Możliwe jest zatrudnienie w tym zawodzie osób z niewielką dysfunkcją kończyn dolnych, która nie wyklucza wykonywania czynności pracy w pozycji stojącej i związanej z przemieszczaniem się, pod warunkiem zadbania o odpowiednią organizację i dostosowanie stanowiska pracy.

4.2. Osoby z dysfunkcją narządu wzroku

Osoby słabowidzące, których dysfunkcja narządu wzroku może być skorygowana dzięki zastosowaniu odpowiednich szkieł optycznych lub soczewek kontaktowych, zapewniających ostro widzenia, mogą wykonywać ten zawód.

4.3. Osoby z dysfunkcją narządu słuchu

Zawód mogą wykonywać osoby słabosłyszące, głuche i głuchonieme pod warunkiem właściwego przygotowania środowiska i stanowiska pracy.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

4.4. Osoby z dysfunkcją sfery psychicznej

Osoby z chorobami psychicznymi mogą pracować w zawodzie pod warunkiem, że praca, poza wyjątkowymi sytuacjami (wyjazdy, sytuacje kryzysowe w firmie), nie zaburza rytmu dnia i nocy pracownika i jest zachowana zasada równego traktowania pracowników.

4.5. Osoby z dysfunkcją sfery intelektualnej

Szansa na zatrudnienie w zawodzie mają osoby z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim. Mogą one uzyskać odpowiednie kwalifikacje w specjalnych szkołach zawodowych lub w wyniku szkolenia w zakładzie. Osoby te powinny być uczone konkretnych zadań praktycznych.

Osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności intelektualnej powinny pracować w zespole, wykonując na początku proste, nieskomplikowane czynności pod nadzorem. W miarę nabywania doświadczenia mogą im powierzać zadania trudniejsze i bardziej złożone.

Osoby z niepełnosprawnością intelektualną potrzebują wsparcia w nauczaniu się wykonywania konkretnych czynności zawodowych. Pracę mogą wykonywać pod stałym nadzorem i na polecenie osoby trzeciej. Najbardziej efektywną formą adaptacji zawodowej tych osób jest bezpośrednie wsparcie trenera pracy. Osoby z tym stopniem niepełnosprawności mogą uzyskać umiejętności niezbędne do wykonywania czynności podczas szkolenia praktycznego w zakładzie pracy.

4.6. Osoby z epilepsją

Osoby cierpiące na epilepsję mogą wykonywać zawód pod warunkiem, że napady padaczkowe występują sporadycznie, są sygnalizowane przez aury, występują głównie wieczorem lub w nocy, nie powodują zbyt dużego zmęczenia i stosunkowo szybko następuje regeneracja sił po ich wystąpieniu oraz że przebieg choroby nie prowadzi do charakterystyki padaczkowej.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Osoby z epilepsją mogą być zatrudnione warunkowo po racjonalnym ograniczeniu zakresu zadań do sytuacji, w których możliwy jest stały nadzór i ewentualna szybka pomoc. Zalecana jest zatem praca spokojna, w zespole.

5. Potrzeba przystosowania stanowiska pracy do potrzeb i możliwości osób z niepełnosprawnościami

5.1. Osoby z dysfunkcją narządu ruchu

Osoby z niewielką dysfunkcją kończyn dolnych nie potrzebują specjalnego przystosowania stanowiska pracy. Jeżeli jest to możliwe, należy wprowadzić taką organizację pracy oraz ograniczenie zakresu zadań, aby większość z nich mogła być wykonywana w pozycji siedzącej, przy pracach związanych z przeróbką produktów pszczelich, w pomieszczeniach gospodarczych.

Osoby z niewielką dysfunkcją kończyn dolnych poruszające się o kulach mogą potrzebować zainstalowania uchwytów i poręczy ułatwiających wstawanie i podpieranie w czasie stania. Kolejną możliwą adaptacją to dostosowanie wielkości stanowiska pracy i wysokości blatów do indywidualnych potrzeb oraz umieszczenie wykorzystywanych urządzeń w zasięgu ręki pracownika. Również siedzisko należy przystosować do indywidualnych potrzeb pracownika z niepełnosprawnościami (regulowana wysokość, uchylne siedzisko, regulowany podnósek, blokada kół, regulowane lub indywidualnie profilowane oparcie, regulowane i odchylane podłokietniki).

5.2. Osoby z dysfunkcją narządu wzroku

Osoby z nieznacznymi dysfunkcjami narządu wzroku powinny korzystać ze szkła optycznych lub soczewek kontaktowych, które będą zapewniały ostrość wzroku. Mogą również, w miarę potrzeb, wykorzystywać oprzyrządowania powiększające (np. lupy powiększające).

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Pomocne jest również odpowiednie przygotowanie stanowiska pracy w pomieszczeniach gospodarczych, a więc jego oświetlenie, wprowadzenie kontrastowej kolorystyki narzędzi i stosowanych urządzeń względem wnętrza pomieszczenia oraz eliminacja potencjalnych różnic oświetlenia (matowe powierzchnie).

W określonych sytuacjach należy częściowo lub całkowicie wyeliminować zadania i czynności robocze wymagające dobrej koordynacji wzrokowo-ruchowej. Pomocna jest stała lokalizacja elementów środowiska i stanowiska pracy.

Niewskazane jest wykonywanie prac precyzyjnych, które wymagają długotrwałego, wytężonego widzenia.

5.3. Osoby z dysfunkcją narządu słuchu

Osoby słabosłyszące

Ważne jest zapewnienie odpowiednich pomocy technicznych – aparatów słuchowych lub alternatywnych form komunikacji, które umożliwi osobom słabosłyszącym właściwy kontakt z innymi osobami. Zaleca się, aby w pomieszczeniu gospodarczym, gdzie wykonywana jest przeróbka produktów pszczelich, ograniczyć hałas tła oraz pogłosu w celu poprawy warunków percepcji dźwięku oraz poprawy warunków komunikacji werbalnej.

Osoby głuche i głuchonieme

W zawodzie mogą pracować osoby głuche i głuchonieme. Warunkiem jest odpowiedni dobór czynności zawodowych, tak aby wyeliminować konieczność intensywnych kontaktów z ludźmi. Można też wprowadzić alternatywne formy komunikacji (np. na piśmie, jeżeli osoba potrafi posługiwać się językiem polskim w tej formie). Przy obsłudze urządzeń należy uzupełnić sygnalizację dźwiękową sygnalizacją świetlną /wizyjną lub wibracyjną.

5.4. Osoby z dysfunkcją sfery psychicznej

Osoby podejmujące pracę powinny być w przyjazny sposób zapoznawane ze strukturą i kulturą organizacyjną firmy. Powinny także otrzymać jasne i niedwuznaczne informacje oraz instrukcje odnośnie do podejmowanych zadań.

W firmie zatrudniając pracownika z niepełnosprawnościami należy wprowadzić przyjazny tryb informowania o jego problemach zdrowotnych czy społecznych, najlepiej, gdy wie o nich „osoba zaufania”. Można wypracować także obyczaj, że członkowie zespołu pracowniczego interesują się sytuacją społeczną i zdrowotną pracownika, i biorą go pod uwagę we współpracy. Można przy tym uczyć podmiotowego traktowania pracownika z niepełnosprawnościami – pozyskiwać wiedzę o jego sytuacji, przede wszystkim od niego samego, lub – za jego wiedzą i aprobatą – z innych osób.

W sytuacji kłopotów z psychiczną i społeczną stroną swojej pracy pracownik mógłby korzystać ze wsparcia asystenta zawodowego/trenera pracy. Trener pracy może wywodzić się spośród współpracowników lub być specjalnie w tej roli zatrudniony w firmie. Może też wspierać pracownika z ramienia upoważnionej do tego organizacji. Możliwość wsparcia trenera pracy byłaby jednak ograniczona tylko do sfery emocji i relacji z innymi, nie dotycząc kompetencji zawodowych, i powinny obejmować tylko pewien niedługi okres/okresy czasu pracy. Na co dzień pracownik powinien jednak pracować samodzielnie – zgodnie z samodzielnym charakterem stanowiska pracy.

Ponadto, zatrudniona osoba powinna mieć możliwość elastycznego czasu pracy i zakresu obowiązków, co oznacza, że w wyjatkowej sytuacji (zwłaszcza z chorób czy niepełnosprawności osoby) zakres obowiązków na tym stanowisku zostanie zmodyfikowany w sposób możliwy do zaakceptowania przez pracodawcę. Powinna istnieć także możliwość okresowego zastąpienia pracownika przez inną osobę.

5.5. Osoby z dysfunkcją sfery intelektualnej

W przypadku osób z niepełnosprawnością intelektualną stanowisko pracy nie wymaga specjalistycznego dostosowywania pod względem architektonicznym ani ergonomicznym, oprócz spełnienia ogólnych warunków odnoszących się do wszystkich pracowników. Jeśli niepełnosprawność intelektualna jest sprzeczna z niepełnosprawnością sensoryczną, należy zastosować zasady dostosowywania stanowiska pracy określone dla poszczególnych rodzajów niepełnosprawności.

Osoby z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim (wybrane osoby, po akceptacji lekarza i psychologa) mogą być zatrudnione w tym zawodzie pod warunkiem, że dobór zadań i czynności zawodowych będzie odpowiadał potencjałowi intelektualnemu. Mogą wykonywać czynności proste, powtarzalne, zadania bardziej odtwórcze niż twórcze, zlecone przez przełożonego.

Osoby z niepełnosprawnością intelektualną, ze względu na swoje ograniczenia, szczególnie w zakresie poznawczym, potrzebują przede wszystkim dostosowania tempa pracy do indywidualnych możliwości oraz jasno zdefiniowanego zakresu obowiązków. Kolejną istotną kwestią jest wyłonienie osoby z zespołu pracowniczego, odpowiedzialnej za przekazywanie poleceń osobie z niepełnosprawnością intelektualną (zasadą jest, że każda dorazowo czyni to ta sama osoba, aby nie dezinformować pracownika).

Zatrudnione osoby mogą wymagać długotrwałego przystosowania do wykonywania określonych zadań. Zakres prac musi być jednorodny i powtarzalny, a praca nadzorowana i kontrolowana możliwie często, zwłaszcza w początkowym okresie. Mogą też potrzebować pomocy w kształtowaniu prawidłowych zachowań w różnych sytuacjach społecznych (np. punktualne przychodzenie do pracy, nieopuszczanie samowolnie stanowiska pracy).

Wymagane w pracy czynności robocze i miejsca, z których korzystają osoby z niepełnosprawnością intelektualną (np. toalety, bufet, wewnętrzne działy, takie jak kadry,

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

magazyny itp.), powinny być oznaczone prostymi piktogramami ułatwiającymi zrozumienie oraz identyfikację miejsc.

W rozmowie z pracownikiem z niepełnosprawnością intelektualną należy używać prostych słów, nieskomplikowanych wyrażenia, a tłumaczyć różnego rodzaju kwestie, należy posługiwać się przykładami zaczerpniętymi z dnia codziennego. Nie należy używać zwrotów anglojęzycznych, a zamiast liczb czy danych procentowych należy używać słów „mało” czy też „wiele”. Przekazywane informacje powinny być zwięzłe, nieprzeładowane, a zdania – krótkie.

5.6. Osoby z epilepsją

Osoby chorujące na epilepsję mogą wykonywać zawód warunkowo, po racjonalnym ograniczeniu zakresu zadań do tych niestwarzających zagrożenia dla pracownika.

Osoby z epilepsją (po akceptacji lekarza specjalisty) zatrudnione w zawodzie pszczelarza nie potrzebują specjalnego przystosowania stanowiska pracy, ale powinny pracować w zespole, pod nadzorem, w warunkach zapewniających im bezpieczeństwo i niesprzysięgających nasileniu objawów.

Uwaga. Każdy przypadek zatrudnienia osoby z niepełnosprawnością oraz przystosowania stanowiska pracy do potrzeb i możliwości tej osoby należy rozpatrywać indywidualnie.